

KVARTÉRNĚ GEOLOGICKÝ VÝZKUM V CENTRU UHERSKÉHO HRADIŠTĚ

QUATERNARY-GEOLOGICAL INVESTIGATION AT UHERSKÉ HRADIŠTĚ

(25-33 Uherské Hradiště)

Pavel Havlíček

Middle Moravia, Quaternary, Archeology, Fluvial sediments

Při výkopech základů domů v centru Uherského Hradiště (Arnoštovi, ulice Havlíčkova 16, INPOST ve Velehradské ulici a Telecom) byly profily dokumentovány jak archeologicky, tak i geologicky. Nynější centrum leží na bývalém ostrově Svatého Jiří, který vznikl na přirozeném soutoku Moravy s Olšavou (tj. před regulací).

Na bázi celého kvartérního souvrství, průměrně do hloubky 15 m, jsou šedohnědé fluviální písčité štěrky, vyplňující nivu řeky Moravy. Směrem do nadloží přecházejí do běžově hnědých, jemně až středně zrnitých, slídnatých, nevápnitých fluviálních písků (tj. v hloubce 5–7 m). Celé toto souvrství je překryto šedohnědými, rezavě skvrnitými a šmouhovanými (sloučeniny Fe^{3+}), slídnatými, jemně písčitými a nevápnitými povodňovými jíly, s ojedinělými uhlísky. Na jejich povrchu je převážně vyvinuta kulturní vrstva z období Velké Moravy, místy sytě černá, humózní subfosilní půda s malakofaunou, patrně v parautochtonní pozici. Na bývalém náměstí Rudé armády (pl. A/3.I/B1, hloubka 2,50 m) byla z povrchu této půdy datována zuhelnatělá dřevo ($\text{C}^{14} = 1\,725 \pm 95$ B. P., Hv-10 862). Tím je datováno ukončení tvorby této půdy.

Z výše popsané subfosilní půdy v Uherském Hradišti (nám. Rudé armády, hloubka 1,95 m pod terénem, obsah CaCO_3 1,63 %, humusu 1,33 %, $\text{Mz} = 0,0321$ až 0,0396 mm) určil J. Kovanda malakofaunu: *Nesovitrea petronella* (L. Pf.), *Cochlicopa lubrica* (Müll.), cf. *Perforatella rubiginosa* (C. Pf.), *Zonitoides nitidus* (Müll.), *Cecilioides acicula* (Müll.), *Vallonia pulchella* (Müll.), *V. costata* (Müll.). Z vodních druhů: *Planorbarius corneus* (L.), *Planorbis planorbis* (L.), *Armiger crista* (L.), *Gyraulus albus* (Müll.), *Segmentina nitida* (Müll.), *Lymnaea palustria* (Müll.). Tyto thanatocenózy představují společenstva stojatých, větších, rostlinami zarostlých vodních nádrží typu mrtvých zazemňujících se říčních ramen; do nich byly ukládány i splavené ulity terrestrických druhů, charakterizujících vlhká stanoviště v blízkém okolí. Pylové analýzy zde doložily prakticky odlesněné území v období Velké Moravy. Pyly stromů jsou totiž zastoupeny jen 15 % (*Alnus*, *Quercus*, *Sambucus nigra* a *Frangula alnus*). Opravil (1985) určil rostlinné makrobytky: dub (*Quercus* sp.), línska (*Corylus avellana*) a buk (*Fagus silvatica*); buk sem byl zřejmě dovezen z blízkých Chřibů. V podložní povodňové hlíně převládaly v pylovém spektru *Asteraceae Liguliflorae* a kulturní rostliny, např. obilí (*Triticum* – psenice a *Secale* – žito). Četné pyly synantropních rostlin dokládají začátek lidského osídlení v této oblasti. V nadložním kulturním souvrství od 13. st. převládaly kulturní rostliny (60 %, *Pisum*, *Vicia* atd.).

Po vzniku a uložení velkomoravské kulturní vrstvy následoval sedimentační hiát až do založení Uherského Hradiště, tj. do roku 1257. Od tohoto data vzniklo 2–3 m mocné kulturní souvrství (navážka) s minimálně 6 nepravidelně mocnými polohami (cm řádu) povodňových písčitých jílů. Ty dokládají opakování klimatické změny a povodně, postihující město před regulací toku. Pro kulturní vrstvu z období Velké Moravy je charakteristický vysoký obsah organických látek, uhlíků a zejména tmavě modré povlaky vivianitu ($\text{Fe}_3^{2+}/\text{PO}_4/2.8\,\text{H}_2\text{O}$), vyskytující se běžně v organogenních sedimentech. Ve výkopu za Poštou (budoucí Telecom) byla objevena i zed z období Velké Moravy, budovaná z flyšových vápnitých pískovců s modrými povlaky výše popsaného vivianitu. Povrch této kulturní vrstvy je v nadmořské výšce 176,4 m n. m. a báze cca 174,80 m n. m.

Literatura

- Opravil, E. (1985): Výsledky archeobotanických analýz z historického jádra města Uherského Hradiště. – PV 1983, 45–46, Přehl. výzk. AÚ ČSAV Brno za rok 1983, Brno.
 Svobodová, H. (1990): Vegetace jižní Moravy v druhé polovině prvého tisíciletí. – Archeol. Rozhl., XLII, 2, 170–205, Academia Praha.